

30.1.2023

Eduskunta
Hallintovaliokunta / HE 207/2022 vp
hav@eduskunta.fi

Keski-Suomen liiton lausunto esityksestä julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisen lainsäädännöksi

Keski-Suomen liitto kiittää hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen järjestämistä koskevasta lainsäädännöstä.

Lakiesityksen mukaan julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettäisiin työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille vuoden 2025 alusta lähtien. Keski-Suomen liitto kannattaa lakiesitystä. Kunnilla on hyvät edellytykset vastata tärkeistä työvoimapalveluista, joilla turvataan osaavan työvoiman saatavuutta ja edistetään alueiden elinvoimaa.

Hallituksen esityksessä rahoitusmalliksi ja valtionosuuksien muodostumisen kriteereiksi Keski-Suomen liitto tunnistaa merkittäviä epäjohtonmukaisuuksia ja huolenaiheita.

Valtionosuuden laskennassa tulisi tehdä herkkyysanalyysi erilaisten laskentamallien vaikutuksista lopputulokseen. Nyt on kokeiltu vaihtoehtoa, jossa laajan työttömyyden painoarvo oli 30 % ja väestön 70 % sekä viimeisimmäksi vaihtoehtoa, jossa laajan työttömyyden ja väestön painoarvot ovat molemmat 50 %. Näillä saadaan lopputulos, jossa valtionosuuden määrä poikkeaa merkittäväällä tavalla laskennallisesta nykytilasta. Lopputulos viittaa siihen, että jakokriteereillä ei päästä riittävän lähelle tarveperustaista rahoitusta. Jos valtionosuuden laskennassa halutaan käyttää edellä ehdotettuja kriteereitä, tulisi vähintäänkin arvioida laajan työttömyyden painoarvon nostamisen (esim. työttömyys 70 % ja väestö 30 %) vaikutusta lopputulokseen. Mikäli tämä ei johda paremmin kohdentuvaan rahoitukseen, tulisi valtionosuuden laskentakriteereitä pohtia täysin uudelleen.

Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomen työmarkkinatilanne on tunnetusti haastava, kun puolestaan Etelä- ja Länsi-Suomen työmarkkinoilla on dynamiikkaa ja julkisille työvoimapalveluille löytyy paljon vaihtoehtoja. Työllisyyspalvelut on luotu korjaamaan työmarkkinoiden heikkouksia. Siksi ratkaisu, jossa heikon työmarkkinadynamiikan alueet eivät saa tarvettaan vastaavaa rahoitusta, ei ole pitkällä tähtäimellä toimiva.

Laskennallinen nykytila kuvaa todennäköisesti eri alueiden tarpeita verrattain hyvin, sillä se perustuu työllisyysrahoituksen alueelliseen kohdentumiseen. Se, millainen tarve eri alueilla on työllisyysmäärärahoille ja resursseille, on muotoutunut alueiden työmarkkinatekijöiden pohjalta. Tämän vuoksi valtionosuuden tulisi kohdentua esitettyä paremmin laskennallisen nykytilan perusteella. On vaikea löytää perustelua sille, että Uudenmaan valtionosuus olisi 34 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja Keski-Suomen 8 miljoonaa euroa alijäämäinen suhteessa laskennalliseen nykytilaan.

Kun rahoitusmalliin lisäksi kytketään vastuu työttömyysetuuksista ja se, että työllistymistä edistävät palvelut eivät katkaise kunnan rahoitusvastuuta, tulee mallista kestävä ja kestävässä suurimassa osassa Suomea.

Valtionosuuden jakokriteereissä väestön määrän arvottaminen esitetyllä tavalla voi johtaa siihen, että työllisyysperustaista valtionosuutta valuu kuntien muihin tehtäviin alueilla, joilla rahoitus on selvästi toteutunutta tarvetta korkeampi. Vastaavasti kunnat, joilla on päinvastainen tilanne, eivät pysty kohdentamaan työllisyysalueelleen riittävää rahoitusta.

Esitetty rahoitusmalli johtaa siihen, että Keski-Suomessa ja useilla muilla maakunnilla on työnhakija-asiakasta kohden selvästi vähemmän rahoitusta kuin Etelä-Suomessa. Tämä johtuu siitä, että selvästi suurempi osuus väestöstä on TE-palveluiden asiakkaana; tarve julkisille TE-palveluille on väestön keskuudessa suurempi.

Valtionosuuden jakokriteereiden tulisi kaikilta osin olla sellaisia, että ne eivät edistä väestön keskittymiskehitystä. Rahoitusmallin tulisi edistää väestökehitystä, jolla elinvoima voidaan turvata koko maassa. Mallin on luonnollisesti oltava myös työllisyyttä kannustava.

Keski-Suomen liitto pitää välttämättömänä, että julkisten työvoimapalveluiden resurssointi ja rahoitus turvataan vastaamaan eri alueiden ja kuntien haastavia työmarkkinatilanteita ja että kunnilla on riittävät resurssit hoitaa tätä vaativaa tehtävää.

Esitämme, että valtionosuuksien siirtymäkautta pidennetään esitetystä kahdesta vuodesta viiteen vuoteen. Näin voidaan kunnittain turvata se, että siirtymät valtionosuuksissa aloitusvuosien aikana eivät muodostu ylivoimaisiksi kuntatalouden tasapainon näkökulmasta. Lisäksi esitämme, että valtio huolehtii uudistuksen valmistelu- ja muutokustannusten korvaamisesta täysimääräisesti kunnille ja työllisyysalueille välittömästi lainsäädännön vahvistumisesta alkaen. Sekä valmistelu- ja muutosvaiheen kattava resurssointi että riittävän pitkä rahoituksen siirtymävaihe perustuvat kokemuksiin sote-uudistuksen haasteista.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja

Pirjo Peräaho
aluekehitysjohtaja